

Tiremin Kollarında 2

– KOCAMANOĞLU · 27 Ağustos 2011

...

Türkler öncesi tarih, kültür ve inançların zengin bir birikimine sahip olan Tire daha sonraki Türk varlığıyla doruğa çıkmış ve yüzlerce yıl ürettiği değerleri, Türk toplumuna sunmuştur.

Bu arada Tire Darphanesinden de söz etmek gerekmektedir. 15. yy. başlarından 18. yy. değin, darphanesinde mangır (bakır) ve akçe (gümüş) kesilmiştir. Özellikle, nakışlı mangırları Osmanlı dönemi bakır paraları içinde değerli kabul edilmektedir. Dünyanın saygın koleksiyonları içinde Tire Darplı paralar ciddiye kazanmaktadır.

Ünlü nümizmatlarımızdan rahmetli Cüneyt ÖLÇER, değişik koleksiyonlarda tespit ettiği, Tire darplı Osmanlı dönemi bakır paralarını çizimleriyle beraber vererek, kent tarihinin önemli bir sayfasının da netleşmesini sağlamıştır. Son olarak elde ettikleri "Kartal Motifli" bir Tire darplı paranın çok önemli olduğunu ve bu paranın ilk nakışlı Osmanlı parası olabileceğini açıklamaları, kent tarihi açısından onurlanılacak bir belgedir.

Esasen Cumhuriyet Dönemi öncesi Tire Mahalleleri içinde Darphane Mahallesi ile Darphane Vakfı Mescidinin bulunması konunun genişliğini açıklaması bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Kent Tarihinde sosyal, ekonomik ve kültürel yaşantı zenginliği yanında , siyasi olay canlılığı ayrı bir birikim görüntüsü taşır.

Kanuni Sultan Süleyman`ın hayran kaldığı kent coğrafyası, kronolojik önceliği ile Timur`u etkilemiş olacak ki, Ankara savaşıdan sonra ünlü hakan, kışı geçirebilmek için Anadolu da en uygun yer olarak Tire`yi görmüştür.

"Tire`nin Batı Anadolu`da en eski yerleşim birimlerinden biri olması nedeniyle zengin bir kültürel birikimi vardır. Kentin ana yollar üzerinde bulunmayışı, Türk kültürünün değişik alanlarını kapsayan özelliklerini korumada etkili olmuştur. Kentteki ilk dönem zengin aşiret ve oba yerleşimi de buna eklenince, el sanatlarında Türk kültürünün kendine özgü yapısı özünü kaybetmeden günümüze ulaşabilmiştir.

Tire el sanatları içinde, urgancılık, semercilik, keçecilik, yorgancılık, hasırcılık, nalıncılık, beledi ve oyalılık gibi kendi öz kültürümüzün ürünleri başta gelmektedir. Bu sanatlar da el emeği, göz nurunun yanı sıra Türk zekasının da işleyişi ayrı bir değer taşımaktadır. Atalarımızın sanat aracılığıyla da olsa düşünce ve yorumda doğaya ne denli bağlı oldukları daha açık seçik görülmektedir.

El sanatlarında kullanılan terim ve deyimlerin dilimiz açısından önemi vardır. Hiçbir etki altında kalmadan Türkçe'nin öz yapısını sanat içinde kullanmaları daha da anlamlıdır. El sanatlarındaki işleniş inceliği yanında, kullanılan terim ve deyimleri belirleyebilme açısından bu sanatlarımız önem taşır.

Türk el sanatları içinde, ahşap oyma işçiliği kendine özgü bir yere sahiptir. Dini yapılarımızın minber, pencere, kapı ve tavan süslemelerinde dikkati çeken ağaç oyma sanatımız bir bakıma Türklerin sanatsal kimliğinin kanıtıdır. Geometrik ve bitkisel motiflerin kimi kez ayrı ayrı, kimi kez birlikte ele alındıkları bu sanat dalımız, ne yazık ki günümüze pek az örneklerini getirebilmiştir.

Koruyamadığımız bu güzelliklerimiz az da olsa kimi örneklerin hala ayakta kalabilmenin şansına sahip olanlardır. Dini yapıların dışında, konakların benzer süslemeleri de aynı durumdadır. Yeşil İmaret, Yeniceköy ve Kazanoğlu camilerinin kapı ve pencerelerinde görülen işçilik, yıpranmalarına karşılık güzelliklerini koruyan örneklerdir.

Çelebi Mehmet zamanında Osmanlı toprağı olmuş. Pamuk ve pamuklu dokuması ile meşhurmuş. Yeniçerilerin iç çamaşırları Tire ve çevresinde dokunan ve Tire bezi diye adlandırılan bezlerden yapılmış.

Tire'min bağrında yatmakta olan gönül ehli kimleriniz var?

Ünlü tefsirci İbni Melek, Evliya Ali Efendi, Aydınoglu Mehmet Beyin oğlu Süleyman Şah, Balım Sultan, Alay han, Sultan Alaaddin, Gül Hatun, Buğday Dede, Beni Ayran Dede türbeleri, ve Ali Baba Tekkesi mevcuttur. Kadı Kurt bey tarafından yaptırılan Doğancıyan Zaviyesi, Diğer zaviyeler ise şunlardır. Gucur, Yeşil imaret, Kızıl Deli Baba, Badem ve, Musa bey, Yeğenli, Işıklar, Büyük Kale, Kara Hasan zade.

En meşhur yemeğiniz nedir?

Şişte közlenip tereyağı ile servis edilen Tire köftesi artık Türkiye'nin her köşesine gönderiliyor. Bu işin erbabı da 45 yıldır köftecilik yapan Tireli Hacı Baba'dır.

...

Dv...

...

Tire-100904